

igračke, ali igračke namijenjene odraslima i snabdjevene podtekstom odraslih. One nisu deformirane u namjeri da u nama izazivaju užas, košmarska stanja, ali deformacije u sferi duhovnosti, otuđenje današnjeg čovjeka od njegovih stvarnih duhovnih sadržaja, automatizacija, bezbojnost i bezličnost, jednom riječju uniformiranost mogli bi se naći, ne kao posebno tražen, ali ipak prisutan podtekst Lipovčeva likovnog svijeta. Zbog poetičnosti kojom je nadahnuo svoje radove prihvaćamo ih kao jedan od mogućih aspekata nas samih, nalazeći u svakom od njih — Vitez, Akrobati, Gimnastičar, Ekvilibristi, Admiral, Kapetan — gotovo bismo rekli općenitu predodžbu toga pojma koji, u skladu sa svojim iskustvom, nadopunjujemo vlastitim sadržajem.

Čini mi se da je u tim svojim radovima Lipovac pronašao ravnotežu između onoga što želi reći i načina na koji nam to prezentira. Pročišćenost od svega što opterećuje i rasipa našu pažnju rezultira neposrednom poetskom komunikacijom sa slikom. To nije izdvojena i direktno prenošena stvarnost, nego sublimirana do znakova opće komunikacije. Lipovac se kretao svojim određenim pravcem, ali oslušujući vrijeme i koristeći se njegovim rezultatima na području likovnog, toliko u vlastitom unutar-njem suglasju, da i rezultate, bez obzira na moguće reminiscencije, doživljujemo kao njegovu vlastitost.

ante kuduz

**galerija forum
zagreb**

20. 11/9. 12. 1970.

mladenka šolman

Od prvih susreta s grafikom Ante Kuduza do samostalne izložbe u Galeriji Forum pratimo razvoj njegova djela kao neprekidni rast koji nas uvijek iznova, unutar prepoznatljivih stilskih odrednica, iznenađuje novim formalnim i sadržajnim kvalitetama. Ocrtati njegov razvoj znači pokušati ući u bit njegova Kadra i shvatiti mu transformacije. Jer, ako smo ikada pomislili, u želji za klasifikacijama, da Kuduzov izraz možemo smjestiti u područje čiste vizuelnosti, morali smo, netom smo pomislili, korigirati svoj stav, jer je vizuelna percepcija bila tek uvod složenom doživljajnom mehanizmu; nije se iscrpljivala i završavala u videnom, nego je trajala u nama opterećena nemirom i pitanjima.

Prihvaćajući određeni likovni jezik, aktualan u vrijeme njegova formiranja, autor ga je usvojio i u svom radu nastojao dalje bogatiti, iskšavajući, dodajući i šireći polje njegovih mogućnosti. Kuduz je, počinjući s Kadrom kao ćelijom svoje organizacione sheme, oblikovao složene, dinamičke površine — prostore. Stvarao je svoj individualni likovni univerzum u kojem se po zakonima reda i logike imala strukturirati raznolikost razasute, kaotične pojavnosti u neprekidnom događanju i iznenađenjima. Kadrovi su bili različiti, jer se i pojave razlikuju među sobom, oblikovali su se u širokom spektru formalnog i sadržajnog bogatstva, ali

su bili očiti, jasni i naglašeni zakoni njihove kohezije — htijenje organizacije. Bio je u fenomenologiji nereda istaknut zakon reda. Taj Kuduzov svijet umnožavao se pred našim očima širinom i slojevitošću svoga sadržaja, otvaranjem novih obzora vlastitog svijeta. Zbiljsko u svojoj kompleksnosti bilo je i ostalo njegovo polazište, i on je kao logičar tražeći opći pojam reducirao taj pojam do znakova svoga Kadra — apstraktnog pojmovnog simbola u kome je sadržana sveukupnost njegove pojavnosti.

Crno-bijeli odnosi njegovih ranijih radova bili su logični rezultat njegove zaokupljenosti da svom svijetu najprije podari solidnu armaturu, pa tek onda svečanost i puninu kolorita, kao diferencijaciju emotivne skale doživljaja. Čini se da je danas nastupilo to vrijeme. Kadar kao jedinica, iskušan i podređen svijetu u kome je egzistirao punim životom, neanoniman, ali sveden na jednaku mjeru po zakonu ravnoteže, odjednom se oslobađa svoje uvjetovanosti i izrasta do subjekta kojem se, kao jedinki, posvećuje puna pažnja. Kadar-jedinka dominira sada površinom grafičkog lista, koji doduše postaje njegova fizička granica, ali je u isto vrijeme i dopuštena sloboda gledaocu da mu anektira nepregledno polje prostora. To uvećavanje, tj. prelaženje od mikro na makro snimku Kadra, omogućilo je Kuduzu da se više pozabavi njegovim sadržajem, da ga analizira, pa se kao rezultat takvog postupka pred nama otvara množina pojedinačnih Kadrova koji, svojom potpunijom određenošću, poprimaju veću zaokruženost, rekli bismo svoju konačnu definiranost.

Današnji Kadar-jedinka ostao je u uskoj vezi sa svijetom iz koga je krenuo na samostalan put. Naseljen je istim sadržajem, samo, sada, eksplicitnijim.

Dinamični tokovi čistih boja koje ispunjavaju Kadar, usklađeni ili kontrapunktirani, ostvaruju pregleadne, zvučne harmonije, koje zbog svoje otvorenosti, čistoće odnosa, ritma površine, zbog vizije koja ni u jednom trenu ne gubi na intenzitetu, pokazuju Kuduzovo djelo u neprekidnom stvaralačkom usponu, otvoreno našoj znatiželji za svaki novi korak.

